

Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan sosiaalirahaston säännöksistä (KOM (2004) 493 lopullinen)

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle Euroopan yhteisöjen komission 14 heinäkuuta 2004 tekemä ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan sosiaalirahaston säännöksistä.

Helsingissä päivänä kuuta 2004

Työministeri *Tarja Filatov*

Johtaja Pertti Toivonen

12.10.2004

KOMISSION EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI EUROOPAN SOSIAALIRAHASTON SÄÄNNÖKSIÄ (KOM (2004) 493 LOPULLINEN)

1. Yleistä

Euroopan komissio julkaisi 18.2.2004 kolmannen koheesioraporttinsa, joka sisältää komission uudistusehdotukset rakennerahastojen osalta vuosille 2007—2013. Koheesioraporttiin liittyen komissio antoi 14.7.2004 rakennerahastokohtaiset asetusehdotuksensa, joista yksi koskee Euroopan sosiaalirahastoa.

Rakennerahastokohtaisiin asetuksiin liittyy kiinteästi Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa ja koheesiorahastoa koskeva ehdotus yleisasetukseksi, jossa määritellään rakennerahastojen toimintaa koskevat yleiset säännökset: politiikan sisältö, varojen jako ja hallinnointimenettelyt. Valtioneuvosto hyväksyi yleisasetusehdotusta koskevan eduskuntakirjelmän 14.10.2004.

Euroopan sosiaalirahaston (jäljempänä ”ESR”) osalta asetusehdotus sisältää yksittäiskohtaisia säännöksiä Euroopan sosiaalirahaston keskeisistä painopisteistä ja tuettavan toiminnan periaatteista. EY:n perustamissopimuksen 146 artiklan mukaan Euroopan sosiaalirahasto on perustettu työntekijöiden työllistymismahdollisuuksien parantamiseksi sisämarkkinoilla ja siten osaltaan elintason nostamiseksi. Rahastolla pyritään edistämään työntekijöiden työnsaantia sekä heidän alueellista ja ammatillista liikkumistaan yhteisössä sekä helpottamaan mukautumista teollisiin muutoksiin ja tuotantojärjestelmien muutoksiin erityisesti ammatillisella koulutuksella ja uudelleen koulutuksella. Artiklan 148 nojalla neuvosto tekee sosiaalirahastoa koskevat päätökset yhdessä Euroopan parlamentin kanssa soveltaen artiklan 251 mukaista yhteispäätösmenettelyä.

2. ESR-asetusehdotuksen sisältö

Euroopan sosiaalirahastoa koskevan asetusehdotuksen mukaan ESR:n tavoitteena on vahvistaa taloudellista ja sosiaalista koheesiota tukemalla jäsenmaiden pyrkimyksiä täystyöllisyyden saavuttamiseksi, työn laadun ja tuottavuuden parantamiseksi ja sosiaalisen osallisuuden lisäämiseksi sekä alueellisten työllisyyserojen vähentämiseksi.

Artiklan 2 mukaan ESR:n tulee erityisesti tukea toimintaa, joka on sopusoinnussa Euroopan työllisyysstrategian suuntaviivojen ja suositusten kanssa.

Toteuttaessaan edellä mainittuja tehtäviä ESR tukee yhteisön pyrkimyksiä vahvistaa sosiaalista koheesiota, parantaa kilpailukykyä, ja edistää ympäristön kannalta kestävää taloudellista kasvua. ESR:n tulee erityisesti ottaa huomioon yhteisön sosiaalisen osallisuuden, koulutuksen, ammatilliseen koulutuksen ja sukupuolten välisen tasa-arvon tavoitteet.

Artiklan 3 mukaan ESR-toimenpiteitä toteutettaisiin lähentyminen eli konvergenssi sekä alueellinen kilpailukyky- ja työllisyys-tavoitteissa. ESR-toimien painopisteet em. tavoitteissa olisivat:

- a) Työntekijöiden ja yritysten sopeutuvuuden lisääminen
- b) Työnhakijoiden ja passiivisten henkilöiden työhön pääsyn aktivoiminen, työttömyyden ehkäiseminen, työurien pidentäminen sekä naisten ja maahanmuuttajien lisääntyvä osallistuminen työmarkkinoille
- c) Heikossa työmarkkina-asemassa olevien sosiaalisen osallisuuden lisääminen ja syrjinnän ehkäisy
- d) Työllisyyden ja osallisuuden uudistusten aikaansaaminen erityisesti kehittämäl-

lä kumppanuuksia ja sopimusmenettelyjä verkostoimalla relevantteja osapuolia kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla

Konvergenssitavoitteessa ESR tukisi edellä mainittujen painopisteiden lisäksi:

a) Inhimilliseen pääomaan kohdistuvien investointien laajentamista ja kehittämistä

b) Julkisen hallinnon ja yleishyödyllisten palveluiden kapasiteetin ja tehokkuuden vahvistamista kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla uudistusten ja hyvien hallintokäytäntöjen aikaansaamiseksi erityisesti talous-, työllisyys-, sosiaali-, ympäristö- ja oikeudellisella sektorilla.

Yleisasetusehdotuksen artiklan 33 mukaan rahastot (EAKR, ESR) voisivat toimenpite-ohjelmissa rahoittaa toistensa toimialaan kuuluvia hankkeita toimintalinjakohtaisesti enintään 5 %. Lisäksi ESR-asetusehdotuksessa sosiaalisen osallisuuden toimintalinjassa mm. syrjäytyneiden, vajaakuntoisten ja vammaisiin kohdistuvissa toimissa olisi mahdollista ESR-rahoituksella toteuttaa Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) toimialaan kuuluvia hankkeita enintään 10 % ao. toimintalinjan rahoituksesta.

ESR-toimet kytetään jatkossa yhä tiiviimmin Euroopan työllisyysstrategiaan. Näillä toimilla tulee edistää myös muiden rahaston toimialaan liittyvien yhteisötason poliittikkojen toteutusta. Artiklan 4 mukaan jäsenvaltion ja hallintoviranomaisen tulee varmistaa, että ESR:n tukema toiminta on johdonmukaista Euroopan työllisyysstrategian kanssa, tukee sen toteuttamista ja siitä annettuja suosituksia sekä sosiaalista osallisuutta koskevia yhteisön tavoitteita.

ESR:n resurssit pitää kohdentaa ohjelmissa tärkeimpiin tarpeisiin ja keskittyä niihin politiikka-aloihin, joilla ESR-tuella aikaansaadaan ohjelman suurin vaikuttavuus. ESR-tuen vaikuttavuuden maksimoimiseksi ohjelmissa tulee etenkin ottaa huomioon vakavimmista ongelmista kärsivät alueet ja seudut mukaan lukien taantuneet kaupunki- ja maaseutualueet sekä kalastuksesta riippuvaiset alueet.

Yleisasetusehdotuksen artiklassa 27 veloitetaan jäsenvaltioita laatimaan vuosittain strategiatasoiset raportit. ESR-asetusehdotuksen mukaan relevantit osiot em. raporteista liitetään kansallisiin työllisyyspolitiikan toi-

mintasuunnitelmiin sekä kansallisiin köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisiin toimintasuunnitelmiin.

Jäsenvaltioiden strategisen viitekehyksen toteuttamisen seurannassa Euroopan sosiaalirahastoa kuvaavien määrällisten tavoitteiden ja indikaattorien tulee olla samoja kuin Euroopan työllisyys-strategian toteuttamisessa. Niiden tulee olla yhteydessä yhteisötason sosiaalisen osallisuuden, koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen toimissa käytettyihin tavoitteisiin. Vastaavasti ohjelmien seuraintindikaattoreiden tulee olla yhteneväisiä em. yhteisön tasolla määriteltyjen määrällisten tavoitteiden kanssa.

ESR-toiminnan evaluoinnissa tulee arvioida, miten toiminta on myötävaikuttanut Euroopan työllisyysstrategian toteuttamiseen sekä yhteisötason sosiaalisen osallisuuden, koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen tavoitteiden toteuttamiseen.

Artiklan 5 mukaan ESR-toimet suunnitellaan ja toteutettaisiin tarkoituksenmukaisella maantieteellisellä tasolla jäsenmaan hallintojärjestelmä huomioon ottaen, kiinnittäen erityistä huomioita alueelliseen ja paikalliseen tasoon. Talous- ja sosiaalipartnerit sekä kansalaisjärjestöt tulee huomioida ohjelmien laadinnan ja toteutuksen kaikissa vaiheissa ja niiden osallistumista ESR-ohjelmien toteutukseen tulee kannustaa. Konvergenssitavoitteessa vähintään 2 % ESR-rahoituksesta tulee käyttää yhteisesti toteutettaviin toimiin talous- ja sosiaalipartnereiden kanssa, erityisesti työntekijöiden ja yritysten sopeuttamiseen liittyvissä hankkeissa. Kansalaisjärjestöjen osallistumista tulee rohkaista erityisesti sosiaalisen osallisuuden hankkeissa ja tasa-arvohankkeissa.

Jäsenvaltio ja hallintoviranomainen varmistavat, että ohjelmatyön eri vaiheissa raportoidaan miesten ja naisten välisen tasa-arvon edistämistoimista.

Innovatiivisia toimia tulee edistää ja levittää kaikissa ohjelmissa. Konsultoituaan seurantakomiteaa hallintoviranomainen päättäisi innovatiivisten toimien teemoista ja toteutustavoista. Komissio ei enää järjestäisi erillisiä innovatiivisten toimien hakuja.

EQUAL-yhteisöaloite ei jatkuisi omana itsenäisenä yhteisöaloitteenaan, vaan sen toiminta voisi jatkua toimenpideohjelmissa. Jä-

senvaltion ja hallintoviranomaisen tulee varmistaa, että valtioiden ja alueiden välistä yhteistyötä toteutettaisiin erityisen toimintalinjan tai ohjelman puitteissa. Jäsenmaan tulee tarkoituksenmukaisella koordinaatiomekanismilla varmistaa ESR:n yhteensopivuus ja täydentävyys muihin yhteisön kansainvälisiin ohjelmiin erityisesti koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen alalla, jotta yhteisötason resurssit voidaan käyttää optimaalisesti. Valtioiden ja alueiden välisen yhteistyön toimintalinjassa voi tukitaso (ESR-osuus) olla 10 %-yksikköä korkeampi.

Komissio edistää teknisellä tuella kokemusten vaihtoa, tietoisuuden lisäämistä ja verkostoitumista sekä järjestää seminaareja hyvien käytäntöjen löytämiseksi ja levittämiseksi.

Yleisasetusehdotuksessa on lueteltu ohjelmien vuosittaisten ja lopullisten toimeenpanokertomusten sisältö. ESR-asetusehdotuksen artiklan 10 mukaan vuosittaisissa ja lopullisissa toimeenpanokertomuksissa tulee lisäksi olla synteesi tasa-arvotoimenpiteiden, maahanmuuttajien ja vähemmistöjen sosiaalista integraatiota edistävien toimenpiteiden, innovatiivisten toimien sekä valtioiden ja alueiden välisen yhteistyön toimien toteutumisesta.

ESR-tukea maksettaisiin julkisia kustannuksia vastaan. Tukikelpoisia kustannuksia eivät olisi hyvitettävä arvonnävero, velan korot, infrastruktuurin hankinta, poistokelpoinen irtaimisto, kiinteistöt ja maa. ESR-rahoitteisiin toimiin, jotka kuuluvat Euroopan aluekehitysrahaston toimialaan, sovelletaan EAKR-asetuksen tukikelpoisuussääntöjä.

3. Vaikutukset Suomen kannalta

Komission asetusehdotus korostaa erityisen vahvasti yhteyttä ESR:n ja Euroopan työllisyysstrategian välillä sekä mahdollistaa työllisyysstrategian suuntaviivojen ja suositusten paremman tukemisen ESR-toimin. Samalla asetuseräluonnos korostaa vahvaa yhteyttä ESR-toimien ja yhteisötason sosiaalisen osallisuuden, koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen tavoitteiden välillä.

Asetusehdotus ei kuitenkaan selkiytä sitä, miten yhteensovittaminen käytännössä tapahtuu

ja mitä riittävä koordinaatiomekanismi tarkoittaa. Käytännön tason yhteensovittaminen uhkaa jäädä yhtä heikoksi kuin kuluvalakin ohjelmakaudella. Nykyisin ESR-toimia ja työllisyysstrategiaa toteutetaan jäsenmaissa selkeästi erillisinä ja käytännössä lähinnä vain muodollisesti toisiaan tukevin prosesseina. Samalla asetusehdotus korostaa nykyistä selvemmin ESR:n koordinaatiotarpeen yhteisötason sosiaalisen osallisuuden, koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen tavoitteiden kanssa.

Euroopan työllisyysstrategialla ja ESR:lla toteutettavilla osaamista kehittäville toimilla tulee olla aikaisempaa merkittävämpi osuus Lissabonin tavoitteiden saavuttamisessa. Asetusehdotus korostaa tätä periaatetta ja on linjassa Suomen työllisyys- ja osaamistavoitteiden sekä taloudellisen ja sosiaalisen koheesion ja kilpailukykyyn tavoitteiden kanssa. Nämä tavoitteet on määritelty mm. työllisyyspolitiikan toimintasuunnitelmassa.

Asetusehdotuksen esitys ESR:n rahoittamiseksi toimiksi on laaja-alainen. Se pitää sisällään mm. Suomen kolmannen koheesioraportin käsittelyn yhteydessä esittämät tavoitteet. Asetusehdotus on nykyistä ESR-asetusta yksityiskohtaisempi, mikä saattaa rajoittaa joustavuutta kansallisella tasolla rahoitettavien toimien valinnassa. Ehdotuksen mukaisten toimien toteutus edellyttää jäsenvaltioilta selkeää rahoituksen keskittämistä tärkeimpiin tarpeisiin, niihin politiikka-aloihin ja niille alueille, joilla ESR:n vaikuttavuus on suurin.

Nykyisestä asetuksesta poiketen ESR-rahoitteiset toimet on ehdotuksessa eriytetty tavoitteiden (konvergenssitavoite sekä alueellinen kilpailukyky- ja työllisyystavoite) välillä siten, että konvergenssitavoitteessa keinovalikoima olisi laajempi. Konvergenssitavoitteessa on asetusehdotuksen mukaan mahdollista rahoittaa erityisiä toimenpiteitä koulutusjärjestelmien uudistamiseksi sekä inhimillisen pääoman kehittämiseksi tutkimus- ja innovaatiotoiminnassa. Konvergenssitavoitteessa korostuu lisäksi työmarkkina-, koulutus- ja hallintojärjestelmien vahvistaminen. Erityisesti uus ja jäsenmaita ajatellen näiden järjestelmien vahvistaminen on perusteltua. Suomessa järjestelmien vahvistamiseen ei niinkään ole enää tarvetta. Pikemminkin kyse on järjestelmien laadun ja te-

hokkuuden kehittämisestä. Ehdotus näin toteutuessaan kaventaa konvergenssitavoitteen ulkopuolisten alueiden eli kilpailukyky- ja työllisyystavoitteeseen kuuluvien alueiden kehittämis-mahdollisuuksia edellä kuvatuilla aloilla.

ESR-asetusehdotus vastaa Suomen työmarkkinoiden, elinkeino- ja työelämän tärkeimpiin haasteisiin. Tulevalla rakennerahastokaudella näitä haasteita ovat työvoiman ikääntyminen, osaavan työvoiman saatavuus, korkea rakennetyöttömyys sekä työn laadun ja tuottavuuden parantaminen. Työvoiman tarjonta ja kysyntä sekä työn laadun ja talouden kilpailukykytarpeet eivät kohtaa. Tarvitaan järjestelmällistä panostamista työorganisaatioiden kehittämiseen siten, että työelämän laadun ja tuottavuuden kehitys entistä suuremmassa määrin yhdistetään niiden kykyyn tuottaa innovaatioita. Myös työkyvyn ylläpitäminen on tärkeä osa työvoiman saatavuuden turvaamisessa. Työssäjaksamisen ongelmat eivät kohdistu vain ikääntyviin, sillä työuupumus koskettaa kaikkia ikäryhmiä. Yritysten työvoima- ja osaamistarpeisiin, ennakointiin sekä työvoima- ja koulutuspoliittisten toimenpiteiden kehittämiseen tulee kiinnittää huomiota. Entistä tärkeämpää on kouluttaa työvoimaa työpaikoilla. Osaamisen ja innovaatioiden kehittäminen, uuden teknologian hyödyntäminen sekä t&k -toiminta on erityisen tärkeää työpaikkojen ja uuden yrittäjyyden luomisessa.

Komission asetusehdotuksessa korostuu työntekijöiden ja yritysten, erityisesti pk-yritysten kehittämistoimenpiteet ja sopeutuminen työ- ja elinkeinoelämän muutoksiin. ESR:n tuella voidaan luoda uutta yritystoimintaa ja parantaa olemassa olevan yritystoiminnan edellytyksiä. Yrittäjyyttä edistävien toimien merkitys on Suomelle tärkeää. Jotta yrittäjyys olisi entistä houkuttelevampi uravaihtoehto, tarvitaan myös yrittäjyyden ja yritystoiminnan osaamispohjan vahvistamista yrittäjyyskasvatukseen ja -koulutuksen keinoin koulutusjärjestelmän kaikilla tasoilla. Pk-yritysten kannalta on olennaista, että korkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen osaaminen välittyy joustavasti niiden käyttöön. Asetusehdotuksen mukaan etenkin alhaisen koulutustason omaavien ja ikääntyneiden työntekijöiden ammattitaitoa halutaan

kohottaa elinikäisen oppimisen periaattein, mikä on Suomen asettamien tavoitteiden mukaista. Suuret koulutustasojen väliset erot ja työttömyys alhaisen koulutustason omaavien keskuudessa Suomelle tyypillisinä piirteinä lisäävät osaltaan rakennetyöttömyyttä. Tämä asettaa suuria haasteita aktiivisen työvoimapolitiikan ja työelämän palvelurakenteiden kehittämiseksi, mihin asetusehdotus luo hyvät mahdollisuudet. Suomen korkea rakennetyöttömyys edellyttää myös jatkossa ESR-varojen käyttöä työttömyyden ehkäisyyn ja rakennetyöttömyyden hoitoon.

Asetusehdotus korostaa tarvetta lisätä sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta. Suomen työmarkkinoiden ongelmana on suuri pitkäaikaistyöttömien ja kokonaan työmarkkinoilta syrjäytyneiden joukko. Ongelmia on myös vammaisten ja maahanmuuttajien työllistämiseksi. Tilanne edellyttää uudenlaisten innovatiivisten palvelumallien kehittämisen heikommassa asemassa oleville. Lisäksi työmarkkinoitamme hyvin kuvaava piirre segregoituminen nais- ja miesvaltaisiiin aloihin tukee tarvetta edistää asetusehdotuksessa painotettuja toimia tasa-arvon edistämiseksi. Asetusehdotus painottaa vahvaa kumppanuutta. Suomessa sosiaalirahasto-ohjelmien laadinnassa ja toteutuksessa on työmarkkinaosapuolet ja muut keskeiset järjestöt olleet kiinteästi mukana jo tähänkin saakka. Uusi asetusehdotus mahdollistaa tämän yhteyden edelleen kehittämisen.

Ehdotus painottaa myös vakavimmista ongelmista kärsivien alueiden huomioon ottamista. Suomen työttömyystilanne on edelleenkin Euroopan tasolla korkeaa ja alueelliset erot suuret. Korkean työttömyyden alueilla Itä- ja Pohjois-Suomessa työvoiman ikääntyminen on suuri ongelma. Itä-Suomelle tyypillistä on työvoiman kysynnän alhaisuus eli työpaikkojen puute sekä työn laadun ja tuottavuuden saaminen kilpailukykyisemmäksi. Tarvetta on myös luoda uusia työpaikkoja harvaan asutuille ja maantieteellisesti epäedullisille alueille investoimalla inhimilliseen pääomaan ja hyödyntäen esimerkiksi tietoverkkoja ja uutta teknologiaa Tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntämällä lisätään kilpailukykyä ja tuottavuutta, sosiaalista ja alueellista tasa-arvoa sekä kansalaisten hyvinvointia ja elämänlaatua. Tietoyhteiskunnan

ulkopuolelle jääminen on syrjäyttävää ja sitä on ehkäistävä erilaisin keinoin. Kaikkein heikoimpina ryhminä ovat ammattitaidottomat ja koulutuksen keskeyttävät sekä etniset vähemmistöt.

Yleisasetusehdotuksen mukaan kutakin ohjelmaa rahoittaa yksi rakennerahasto. Tämä mahdollistaa ESR:n erityispiirteiden paremman huomioimisen ja edesauttaa ohjelmien yksinkertaisempaa hallinnointia Suomessa.

Jatkossa jäsenvaltiot voivat itse vaikuttaa nykyistä enemmän siihen, miten tuki kohdennetaan alueellisesti ja temaattisesti. Tämä periaate on ollut myös Suomen tavoitteena. Asetusehdotus mahdollistaa koko Suomen kattavan ESR-ohjelman laatimisen ja sen, että ESR-varat voidaan jakaa vuosittain joustavasti alueittain ohjelman kokonaiskehityksen puitteissa. Itä- ja Pohjois-Suomelle on myös mahdollista laatia omat alueelliset ESR-ohjelmat, riippumatta siitä mitä tavoitteita Suomessa toteutetaan.

Yksinkertaistamisen nimissä tehty esitys, jonka mukaan rahastot voivat rajoitetusti rahoittaa muun muassa toimenpidevalikoimaan kuuluvia hankkeita, joustavoittaisi toimintaa myös Suomessa. Se saattaisi yksinkertaistaa projektien toteutusta mm. niin, että ESR:llä voitaisiin rahoittaa toiminnassa tarvittavia pienimuotoisia laite- ja välinehankintoja. Toisaalta menettely voi johtaa hankkeiden toimenpidevalikoiman heikkenemiseen sekä eri rahastoista rahoitettavien toimien päällekkäisyyteen.

Joustavuuden lisäksi on tärkeää kiinnittää huomiota rahastokohtaisten ohjelmien ja toimien yhteensovittamiseen strategisella kansallisella ja alueellisella tasolla. Esimerkiksi uuden teknologian tuottamiseen ja hyödyntämiseen liittyvät toimet voisivat tuottaa merkittäviä yhteisvaikutuksia.

Suomelle tärkeä työvoiman saatavuuteen liittyvä teema tulevalla kaudella on aktiivisen työperusteisen maahanmuuttopolitiikan kehittäminen. Työvoimaa siirtyy etenkin Suomen lähialueilta. Rajat ylittävälle yhteistyölle on asetusehdotuksissa olemassa oma tavoitteensa ”Eurooppalainen alueellinen yhteistyö”, jota ehdotuksen mukaan rahoitettaisiin Euroopan aluekehitysrahastosta. Ei ole selvää, miten työvoiman liikkuvuuden edistämistä, siirtyvän työvoiman osaamista, am-

mattaitaitoa ja yhteiskuntaan integroitumista olisi mahdollista tukea raja-alueilla ESR-toimin.

Asetusehdotuksen mukaan kansainvälisiä ja alueiden välisiä toimia varten tulisi ESR-ohjelmiin luoda erillinen toimintalinja tai kokonaan oma ohjelmansa ja näistä toimista tulisi raportoida erikseen vuosi- ja loppuraporteissa. Tämä ei kuitenkaan saisi rajoittaa kansainvälisten toimien rahoittamista myös muissa toimintalinjoissa silloin kun se toiminnan luonteeseen muuten sopii. On huomioitava, että kansainvälisen toiminnan kuvaus asetusehdotuksissa tuntuu jossain määrin sekavalta ottaen huomioon, että kansainvälistä yhteistyötä ehdotetaan rahoitettavaksi myös oman ”Eurooppalainen alueellinen yhteistyö”-tavoitteen puitteissa.

Nykyisellä ohjelmakaudella 2000–2006 Suomen ESR-rahoitusosuus on 905 miljoonaa euroa, mikä on 43 % Suomelle rakennerahastopolitiikkaan varatusta EU-rahoitusosuudesta. Suomen ESR-rahoituksesta ohjataan ESR-viitekehityksen perusteella 1) työvoiman kysynnän hyödyntämiseen ja työllistävyyden edistämiseen 244,1 milj. euroa (28,0 %), 2) tasa-arvon ja yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseen työelämässä 131,7 milj. euroa (15,1 %), 3) koulutuksen laadun ja vaikuttavuuden parantamiseen, ammatillisen liikkuvuuden edistämiseen sekä koulutuksen ja työelämän suhteiden vahvistamiseen 210,2 milj. euroa (24,1 %) ja 4) osaamispääoman kehittämiseen tukemaan yrittäjyyttä, työelämän uudistumista sekä tutkimustulosten sekä teknologian hyödyntämistä 286,0 milj. euroa (32,8 %). Alueellisiin tavoite 1-ohjelmiin Pohjois- ja Itä-Suomessa on ESR-rahoituksesta ohjattu yhteensä n. 280 milj. euroa.

Komission asetusesityksen taloudelliset vaikutukset ovat toistaiseksi vaikeasti arvioitavissa; niihin vaikuttaa yleisasetuksen sekä uuden rahoituskehystiedonannon puitteissa tehtävät ratkaisut.

ESR-asetusehdotuksen lainsäädännölliset muutostarpeet Suomessa on arvioitava yhdessä kaikkien rakennerahastoasetusten kanssa.

4. Asetusehdotuksen käsittely

Komissio on antanut ESR:a koskevan asetusehdotuksen 14.7.2004 yhdessä muiden rakennerahastoja koskevien asetusehdotusten kanssa. Tämän jälkeen asetuksia on käsitelty EU-asioiden komitean alaisessa alue- ja rakennepolitiikan jaostossa ja valtioneuvoston kanslian vetämässä Agenda 2007 -johtoryhmässä. Varsinainen asetusehdotusten yksityiskohtainen neuvoston työryhmäkäsittely on alkanut 10.9. ja kokouksia pidetään viikoittain. Ensimmäinen ESR-asetusehdotusta koskeva käsittely on ollut 1.10.

Sosiaalipartnereita on konsultoitu asetusehdotuksen käsittelyn eri vaiheissa.

5. Ehdotus valtioneuvoston kannaksi

1. Suomi tunnustaa Euroopan sosiaalirahaston keskeisen roolin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toteuttamisessa. Suomi pitää tärkeänä, että ESR tukee kansallisia politiikkoja täystyöllisyyden edistämiseksi, työelämän kadun ja tuottavuuden parantamiseksi, sosiaalisen osallisuuden lisäämiseksi sekä alueellisten työllisyyserojen vähentämiseksi.

2. Suomi näkee, että komission asetusehdotus tukee hyvin Lissabonin strategiassa asetettuja kasvua, työllisyyttä ja kilpailukykyä edistäviä tavoitteita. Suomi pitää tärkeänä, että asetusehdotus korostaa erityisen vahvasti yhteyttä ESR:n ja Euroopan työllisyysstrategian välillä sekä mahdollistaa työllisyysstrategian suuntaviivojen ja suositusten paremman tukemisen ESR-toimin. Samalla asetusehdotus korostaa vahvaa yhteyttä ESR-toimien ja yhteisötason sosiaalisen osallisuuden, koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen tavoitteiden välillä.

3. Suomi tukee pääpiirteissään komission ehdotusta Euroopan sosiaalirahastoasetukseksi.

4. Suomen kannalta on tärkeää, että asetusehdotuksessa konvergenssitavoitteen sisältöinen koulutuksen, tutkimuksen ja innovaatioiden kehittämisen rahoitus ESR:llä olisi mahdollista uuden konvergenssitavoitteen lisäksi myös alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteessa. Myös teknologian hyö-

dyntämisen rahoitus on tärkeää. Näin turvataisiin kehittämistoimien jatkuvuus ja mahdollisuus samanlaisten toimien toteuttamiseen koko Suomen alueella myös uudella ohjelmakaudella.

5. Suomen aktiivisen työperusteisen maahanmuuttopolitiikan tarpeet tulee ottaa huomioon ESR:n valtioiden ja alueiden välisissä toimissa ja rahoittaa toimia työvoiman liikkuvuuden edistämiseksi, siirtyvän työvoiman osaamisen ja ammattitaidon kehittämiseksi ja yhteiskuntaan sopeutumisiksi. Lisäksi rajat ylittäviä yhteistyöhankkeita tulee voida rahoittaa EAKR:n eurooppalainen alueellinen yhteistyö -tavoitteen kautta.

6. Suomi pitää tärkeänä, että nykyisen EQUAL -yhteisöaloitteen kaltainen valtioiden ja alueiden väliseen yhteistyöhön perustuva, innovatiivisuutta ja sosiaalista osallisuutta edistävä toimintamalli jatkuu tulevalakin kaudella. Innovatiivisten toimien rahoitus tavoiteohjelmien sisällä on yksinkertaistava ja kannatettava uudistus. Innovatiivisuus sinänsä tulee nähdä jatkossakin Euroopan sosiaalirahaston toimintaa ohjaavana periaatteena.

7. Suomi kannattaa järjestelmän yksinkertaistamiseksi tehtyä esitystä, jonka mukaan rahastot voivat rajoitetusti rahoittaa toistensa toimenpidevalikoimaan kuuluvia hankkeita. Esitetty 5 %:n joustomahdollisuus vaikuttaa kuitenkin riittämättömältä. Joustomahdollisuus ei kuitenkaan saa johtaa hankkeiden toimenpidevalikoiman heikkenemiseen eikä myöskään eri rahastoista rahoitettavien toimien päällekkäisyyteen. Suomi pitää hyvänä mallia, jonka mukaan kutakin ohjelmaa rahoittaa yksi rakennerahasto. Tämä mahdollistaa ESR:n erityispiirteiden paremman huomioimisen ja edesauttaa ohjelmien yksinkertaisempaa hallinnointia.

8. Joustavuuden lisäksi on tärkeää, että eri rahastoista rahoitettavien toimien yhteisvaikutukset otetaan huomioon strategisella kansallisella ja alueellisella tasolla.